

Kossuth Lajos születésének 212. évfordulóján

Születésének 212.évfordulóján vessünk egy pillantást Kossuth Lajos természettudományi ismereteire, szemléletére is. Talán nem tudjátok, hogy idős korában szorgalmas növénygyűjtő volt, sok időt fáradságot fordított kedves herbáriumának bővítésére és rendezésére.

Méretét tekintve kicsi, ám történeti szempontból kiemelkedő jelentőségű történelmünk nagy alakjának, Kossuth Lajosnak növénygyűjteménye. A szabadságharc bukása után vigaszt keresve a természettudományok, mindenekelőtt a botanika felé fordult. Növénygyűjtő útjain bejárta az olasz Alpokat és az Appennineket. Több mint 4000 lapnyi herbáriumát a turini dolgozószobájában álló két szekrényben őrizte.

A gyűjtemény ma is ugyanezekben a szekrényekben található. Ezen kívül mintegy 400 lapnyi hazai növényt kapott magyar botanikusoktól és további 130 növényt Észak-Amerikából. A növények túlnyomórészt gondosan vannak felragasztva és a lapokat szép, kalligrafikus betűkkel írott jegyzetekkel látta el.

Kossuth hagyatékát, így herbáriumát is a magyar állam vásárolta meg fiától a Magyar Nemzeti Múzeum számára. Őrzünk egy korabeli festményt és fényképet is Kossuth Lajos dolgozószobájáról, amelyen jól láthatóak ezek a herbárium szekrények is.

Kevésbé ismert azonban, hogy Kossuth nemcsak érdeklődő, hanem értő szemmel tanulmányozta az égbolt és a Föld jelenségeit is. Írásai meghökkentő tájékozottságot árulnak el csillagászati, földtani, valamint ősembertani ismereteiről.

Az 1860-as évek végén reményeiben, politikai terveiben csalódva fokozott mértékben fordult a tudományok felé.

Ezt fejtegeti Herman Ottónak küldött írásaiban is:

„Hát én ráadtam öreg és elfáradt fejemet, hogy megtaláljam a vigasztalót. És beszóltam hozzá a csillagvilágok végtelenségébe, beszóltam hozzá a sziklarétegek, jegecek, kövületek műhelyébe.”

Távcsövet, mikroszkópot szerzett be, könyvtárát számos tudományos munkával gyarapította. Egyik legutolsó fényképe is teleszkópjai és mikroszkópjai között örökíti meg.

Tudományos érdeklődése és ismerete hamarosan szélesebb körben is nevezetessé vált. Amikor a Természet című folyóirat egyik számában rövid hír jelent meg arról, hogy a Jupiter bolygó felhősávjainak színezetében, erősségében gyors változás zajlott le, egyik tisztelője, Mednyánszky Sándor hozzá fordult részletesebb felvilágosításért. Kossuth válasza ma is érdekes, olvasmányos ismertetés a csillagászati színképelemzésről és az égitestek színéről.

„Ha a Jupiter színváltozása csakugyan való, azt vagy az okozta, hogy valamely új gáz elegyedett a légkörébe... vagy pedig az, hogy valamely eddig észlelet gáz szaporodott vagy kevesbedett. Az új gáz fejlődése nemigen valószínű.”

Érdekesen villan fel széles ismeretköre és híresen jó emlékezőtehetsége leveleinek egy-egy megjegyzésében.

Egyik tisztelője négy üveg, 1811-es szüretelésű bort küldött 81. születésnapjára. Kossuth

köszönőlevelében megjegyzi, hogy három üveggel eltéetett: csak 1911-ben bontsák fel, amikor a bor százesztendőss lesz.

„Nagy üstökös volt az égen, mikor szűrték, nagy üstökös lesz az égen (a Halley-féle) mikor százéves lesz.”

Az 1811- I. üstökös valóban a múlt század egyik látványos jelensége volt, a szőlősgazdák közt az a hit terjedt el, hogy ennek köszönhető az év kitűnő bora. Nyilván ez a forrása Kossuth tréfás megjegyzésének. A Halley-üstökös valójában 1910. április 19-én jutott napközbe, de az egy évnyi eltérésért nem marasztalhatjuk el a „turini remetét”.

Kossuth másik kedves tárgyköre a geológia. Utazásai során nagy figyelmet szentelt az érdekes földtani képződményeknek, gondosan megőrzött egy-egy kőületet, szép kőzetdarabot vagy ásványpéldányt. Észak-itáliai útjáról lelkesen írta 1871-ben Mednyánszky Sándornak:

„... keresztülvágtam az Appennineken, a most is látható kova gömböcskék a legfinomabb cukorszerű márvány gyomrában gyémánt szépségű s keménységű quarz prizmákba jegesednek, melyek átlátszók, mint a legtisztább ablaküveg. Pompás ilyen példányt vájtak ki számomra az egyik carrarai márványbányában, melybe felmáztam.”

Még ma is friss élmény erejével hat a több mint száz esztendeje írt beszámolója az egyik gyógy barlangról, ahol 1871-ben keresett és talált is orvoslást kínzó csúzos fájdalmaira. A lelkesedés itt sem szorította háttérbe az éles szemű megfigyelőt.

Igen nagy tájékozottságot árul el Kossuth egyetlen nagyobb, tudományos igénnyel összeállított megjegyzése a Baradla-barlangban feltárt ősemberi leletekről.

Kossuth Lajos megállapította a napjainkra is érvénye tételt:

Kossuth Lajos születésének évfordulóján

Írta: Nagyné Dömös Erika

2014. október 17. péntek, 09:27 - Módosítás: 2014. október 17. péntek, 09:28

„Be kell vinni az életet a tudományba, hogy a tudományt kivihelessük az életbe.”